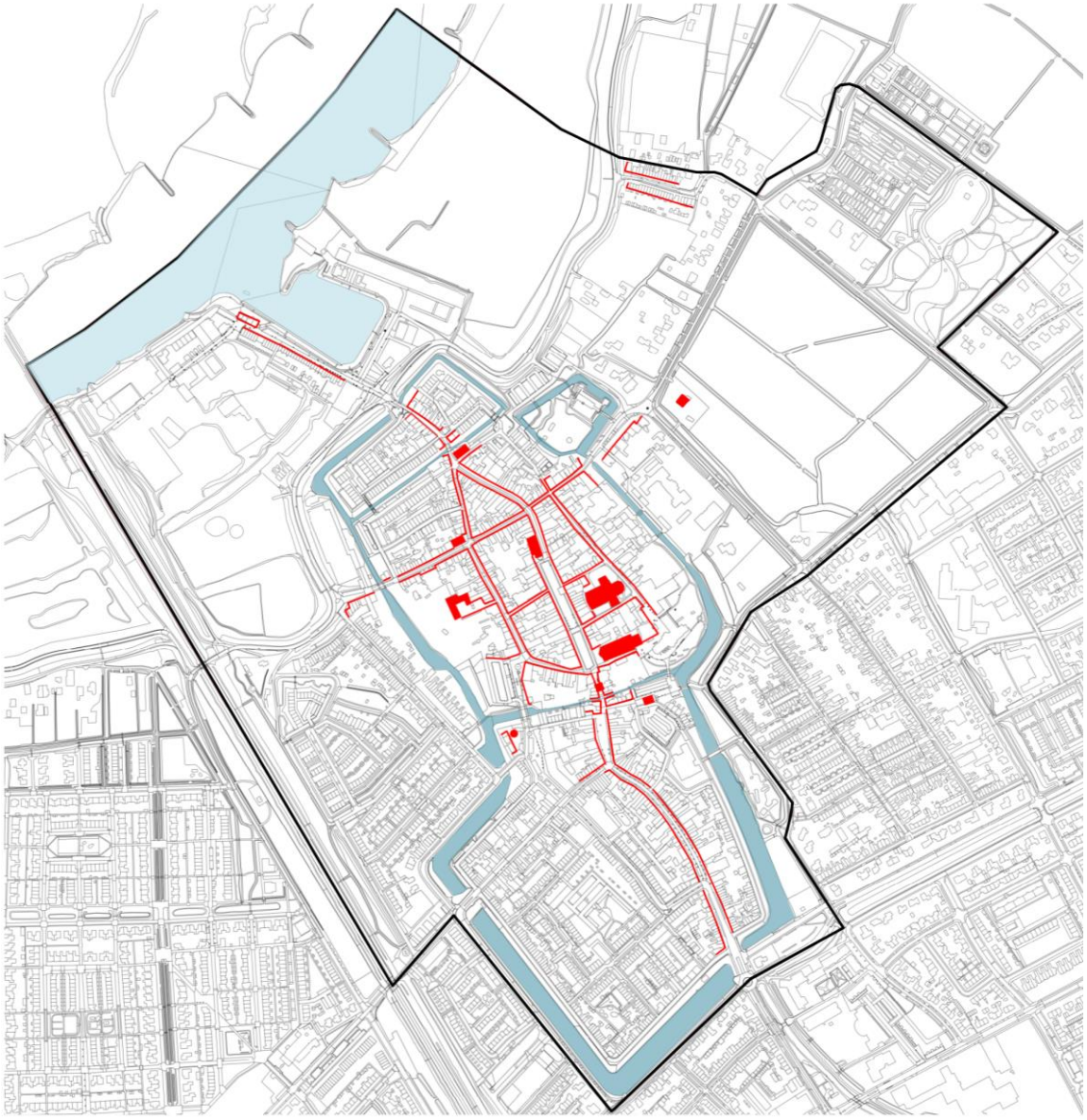
ADVIES VOOR HET PLAATSEN VAN ZONNEPANELEN ADHV DE DAKVLAKKENKAART

Voor het rijksbeschermde stadsgezicht van Culemborg is het tegengaan van zonnepanelen in zicht vanaf openbaar toegankelijk gebied[1] altijd leidend geweest. Dit beleidsuitgangspunt is recent voor het grootste gedeelte van het beschermde stadsgezicht losgelaten. Voor dit deel wordt voortaan geaccepteerd dat zonnepanelen zichtbaar kunnen zijn als onderdeel van het duurzaamheidsbeleid. De mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen binnen de contouren van het beschermde gezicht zijn daarmee sterk verruimd.

Het advies is om dit nieuwe beleid niet toe te passen voor de historische kern van het beschermde stadsgezicht, langs de (delen van) straten en marktpleinen waar zich de meeste monumenten bevinden en waar het historische stadsbeeld zeer homogeen en samenhangend is. Voor deze straten en pleinen, zie onderstaande afbeelding (1), wordt geadviseerd om regie te behouden op het beeld van de daken voor zover deze relevant zijn voor de waardering van het historische stadsgezicht. Specifiek voor deze daken is een dakvlakkenkaart opgesteld.

afbeelding 1: De straat- en marktpleinwanden waarvoor de dakvlakkenkaart is opgesteld

[1] Zie bijlage voor de definitie van openbaar toegankelijk gebied

De dakvlakkenkaart laat zien welke dakvlakken er werkelijk toe doen in het stadsbeeld. Maar de dakvlakkenkaart laat met name ook zien welke dakvlakken er minder toe doen en/of wel dakvlakken niet of nauwelijks zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. Het plaatsen van zonnepanelen op deze dakvlakken is zondermeer mogelijk. Met de dakvlakkenkaart is zodoende de focus gelegd op wat er (in ieder geval) wel kan.

Uit de dakvlakkenkaart blijkt dat voor een relatief klein percentage van de dakvlakken het advies is om hier geen zonnepanelen te plaatsen. Het gaat hierbij om de voordakvlakken (dakvlakken evenwijdig aan de weg) welke door het brede profiel van de weg over langere afstand goed zichtbaar zijn en de zijdakvlakken op markante hoeklocaties. Uit de dakvlakkenkaart blijkt overigens dat op percelen bijna altijd alternatieve locaties voorhanden zijn, zie onderstaande afbeelding.

Op percelen vaak alternatieve locaties voorhanden voor het plaatsen van zonnepanelen, zie gerealiseerd voorbeeld langs de Zandstraat

Zijdakvlakken zijn dus, behalve op markante hoeklocaties, vrijwel altijd geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen, maar geadviseerd om bij zadelkappen de eerste meter van het dak vanaf de voorgevelrooilijn vrij te houden en bij schildkappen zonnepanelen pas te plaatsen daar waar de nok begint. Zie als voorbeeld onderstaande suggesties voor plaatsing. Dit advies is ook als zodanig verwerkt op de dakvlakkenkaart; bij zadelkappen ligt de scheidingslijn tussen rood en groen op één meter achter de voorgevelrooilijn en bij schildkappen daar waar de nok begint.

Op de kaart zijn 10 rijksmonumentale panden geheel oranjerood gemarkeerd. Dit zijn rijksmonumenten die een belangrijke rol spelen in het stadsbeeld van Culemborg, omdat ze (ver) boven de gemiddelde bouwmassa uitsteken en/of zijn gelegen in zichtlijnen van straten of pleinen. Ook het type dakbedekking (leien) kan een rol spelen bij de beperkende mogelijkheden van plaatsing op deze rijksmonumenten.

Voor de historische pleinwanden langs de Markt en de Varkensmarkt wordt geadviseerd om terughoudend te blijven met het plaatsen van zonnepanelen in het zicht vanaf beide marktpleinen. Met name langs de Markt is

daarom niet gekozen voor een generieke methode, maar kan het plaatsingsvoorstel verschillen per pand. Het plaatsingsvoorstel hangt af van de zichtbaarheid en betekenis van het betreffende dakvlak voor het aanzicht van de pleinwanden. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat achter deze dakvlakken vaak nog veel hellende en platte daken beschikbaar zijn die voldoende mogelijkheden bieden voor plaatsen zonnepanelen. Een groot deel van de dakvlakken valt dus buiten het zicht en kan belegd worden met zonnepanelen.

De dakvlakkenkaart laat zien dat juist in de dichtbebouwde binnenstad van Culemborg veel mogelijk is, maar in de praktijk blijkt dat nog veel daken onbenut zijn. Geadviseerd wordt daarom te onderzoeken of dergelijke daken ingezet kunnen worden voor inwoners met beperkte of geen mogelijkheden op eigen dak, bijvoorbeeld binnen hetzelfde bouwblok. De dakvlakkenkaart kan zo worden ingezet om, met behoud van regie op de dakvlakken die er werkelijk toe doen in het beschermde stadsgezicht van Culemborg, de dakvlakken efficiënter te benutten.

Achterdakvlakken langs de Slotstraat (hierboven) zijn belegd met zonnepanelen, maar nog veel daken achter de voorgevel langs bijvoorbeeld de Markt worden niet benut (zie hieronder).

Met het opstellen van de dakvlakkenkaart is gezocht naar het bieden van zoveel mogelijk duidelijkheid vooraf voor de pandeigenaren. De methodiek achter het opstellen van de kaart is daarom zo eenvoudig mogelijk gehouden door slechts twee kleuren te onderscheiden, te weten groen en rood.

GROEN zonnepanelen plaatsen op dit (deel van het) dakvlak is mogelijk. Onder twee voorwaarden:

1. Indien de zonnepanelen zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied:

- Streef een rustig beeld na door per dakvlak één soort zonnepanelen, allemaal in dezelfde richting te plaatsen en te clusteren tot één rechthoekig vlak of strook. Zonnepanelen worden indien zichtbaar dus niet trapsgewijs geplaatst of gerangschikt rondom een dakraam, dakkapel of dakdoorvoeren.
- De zonnepanelen zijn volledig in één kleur en gematteerd uitgevoerd (weinig tot geen reflectie) en hebben geen rasterpatroon, lichte randen of lichte accenten.
- Houd de zonnepanelen vrij van de noklijn. Richtlijn: minimaal 1 pan onder de nokpan plaatsen.
- Panelen worden geplaatst onder dezelfde hellingshoek als het dakvlak. Dit geldt niet voor platte daken; houd op platte daken minimaal 50 centimeter afstand tot de dakrand.

2. Indien het pand de status heeft van een rijks- of gemeentelijk monument dan geldt het volgende:

- De zonnepanelen mogen geen (wezenlijke) aantasting betekenen van de waardevolle karakteristieken van het betreffende pand.
- De zonnepanelen worden zodanig gemonteerd dat geen onomkeerbare schade aan historisch materiaal ontstaat. De aanwezigheid van zonnepanelen in de levenscyclus van monumenten en beschermde gezichten is namelijk van tijdelijke aard. Als ingrepen omkeerbaar zijn, worden de oorspronkelijke waarden weer zichtbaar als de panelen te zijner tijd worden verwijderd.
- Uit cultuurhistorisch oogpunt waardevolle materialen en detailleringen blijven behouden. (uitgaande van het gegeven dat zonnepanelen op termijn worden verwijderd weegt behoud van historisch materiaal zwaarder dan de esthetiek)
- Op daken met een bijzondere vorm of afwerking is het plaatsen van zonnepanelen in principe ongewenst. Dit betreft bijvoorbeeld ronde, spitse of veelhoekige daken, daken met een bijzonder decoratief patroon of daken van bijzondere materialen, zoals zeldzame dakpannen, sommige leien daken, de meeste daken van riet, koper, zink of lood.

ROOD = zonnepanelen plaatsen op dit dakvlak is in principe niet mogelijk.

Er is ruimte voor maatwerk, innovatieve ideeën en oplossingen:

- Indien het dakvlak op de dakvlakkenkaart een rode kleur heeft en er zijn op het perceel geen alternatieve ‘groene’ dakvlakken beschikbaar voor het plaatsen van zonnepanelen dan wordt de mogelijkheid geboden om in gesprek te gaan met de commissie om te bepalen of en onder welke voorwaarden, plaatsing toch mogelijk kan zijn. voordat een vergunningaanvraag wordt ingediend Hiermee wordt ruimte geboden voor maatwerk en innovatieve ideeën en oplossingen. Zo kan bijvoorbeeld met het plaatsen van zonnepanelen in de kleur van het achterliggende dakvlak bij sommige daken worden afgeweken van het advies op de dakvlakkenkaart. Denk hierbij aan roestbruine zonnepanelen op dakvlakken afgedekt met roodbruine pannen.

Bijlage

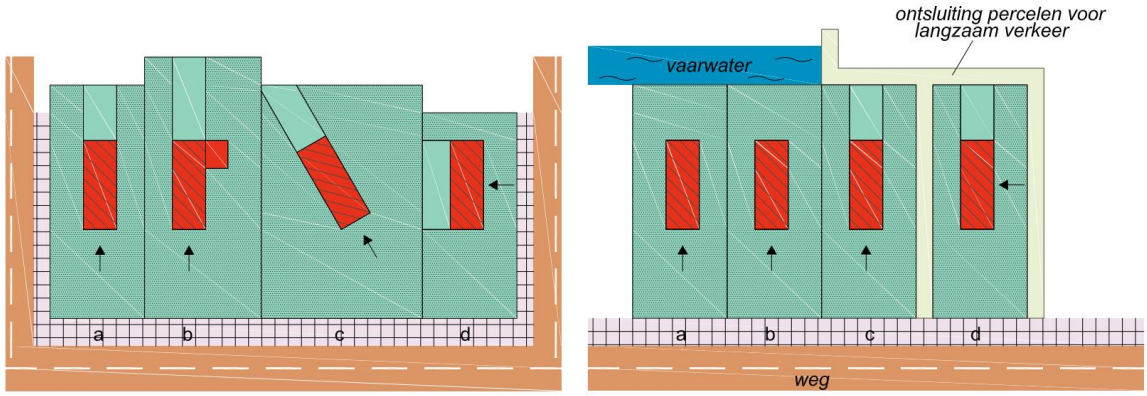
openbaar toegankelijk gebied

Weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994, alsmede pleinen, parken, plantsoenen, openbaar vaarwater en ander openbaar gebied dat voor publiek algemeen toegankelijk is, met uitzondering van wegen uitsluitend bedoeld voor de ontsluiting van percelen door langzaam verkeer.

Vergunningvrij plaatsen

Vergunningvrij plaatsen van zonnepanelen binnen het beschermde stadsgezicht is mogelijk mits het geen rijks- of gemeentelijk monument betreft en de panelen worden geplaatst op het achterdakvlak welke niet naar openbaar toegankelijk gebied is gekeerd. Indien het perceel (aan de achterzijde van een pand) niet grenst aan het openbaar toegankelijk gebied dan kan het ook niet hiernaartoe gekeerd zijn.

Zie onderstaande afbeelding uit de publicatie ' Vergunningvrij bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Bouwen in rijksbeschermde stads- en dorpsgezichten

- bouwwerk;
- entree bouwwerk;
- Wabo-activiteit bouwen niet-vergunningvrij;
- Wabo-activiteit bouwen vergunningvrij.

GELDERS genootschap

M. Roelofs 09-03-2023